

*Секція 1. Економіка, фінанси, страхування и банківське дело:
інноваційно-інвестиційні стратегії*

Бугас Валерій Васильович

кандидат економічних наук,

професор кафедри бізнес-економіки та туризму

Київський національний університет технологій та дизайну

м. Київ, Україна

Бугас Василь Валерійович

кандидат економічних наук,

доцент кафедри менеджменту

Київський національний університет технологій та дизайну

м. Київ, Україна

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Категорія інтелектуального капіталу нова й складна. В економічній літературі є досить суттєві відмінності стосовно його тлумачення. Американські економісти звертають увагу: щоб з'ясувати сутність цієї категорії, вчені почали аналізувати певні окремі ознаки, що привело до ширших теоретичних узагальнень, які набагато повніше розкривають зміст інтелектуального капіталу.

Деякі вчені розглядають інтелектуальний капітал не тільки як наукові кадри (інтелектуальну еліту), а й заводські марки, товарні знаки, ліцензії, патенти і навіть активи, занесені в бухгалтерські книги із зазначенням їх так званої історичної вартості, яка неодноразово збільшилась (наприклад, ліс, який купили сто років тому, нині перетворився на нерухоме майно, тобто нерухомість). За словами прибічників цього підходу, такі активи не фігурують у балансових звітах, оскільки їх вартість вважається нульовою.

Інші дослідники поширюють поняття інтелектуального капіталу і на такі чинники, як лідируючі позиції в галузі використання нових технологій, безперервне підвищення кваліфікації персоналу і навіть оперативність виконання заявок клієнтів на технічне обслуговування та ремонт придбаного устаткування.

У сучасному світі відбуваються важливі економічні трансформації, пов’язані з інтенсифікацією накопичення та використання інтелектуального капіталу. Реалії сучасних економічних процесів зумовлюють той факт, що підприємство вже не може забезпечувати істотні конкурентні переваги тільки за рахунок матеріальних і фінансових ресурсів. За цих умов облікове відображення інтелектуального капіталу набуває важливого значення для сучасного підприємства, оскільки стає центром формування інформаційного забезпечення для прийняття ефективних управлінських рішень.

Інтелектуальний капітал як цінність в сучасному суспільстві означає актив, який має властивість приносити дохід. Інтелектуальний капітал як система являє собою сукупність взаємопов’язаних і взаємодіючих визначеним чином елементів із структурними зв’язками.

Одним з перших термін інтелектуальний капітал використав Т.Стюарт в своїй роботі «Інтелектуальний капітал», де він визначив його як суму знань всіх робітників компанії, яка забезпечує її конкурентоздатність [3].

Людський капітал – це «властивість пропонувати клієнтам рішення», тобто, по-перше, наявність знань і по-друге, уміння використовувати їх для задоволення потреб клієнтів.

Структурний капітал – це форми, методи, структури, які дозволяють ефективно здійснювати збір тестування, організацію, фільтрацію, зберігання і розподіл існуючого знання. Він дозволяє привести знання співробітників в систему і використовувати їх найбільш ефективно, робити знання окремих співробітників доступними для всіх, зберігати і передавати інформацію з

необхідною швидкістю, досягати синергетичного ефекту від сумісної діяльності.

Споживчий капітал – це відношення організації зі споживачами її продукції. Це важлива частина інтелектуального капіталу, оскільки саме в цих відношеннях інтелектуальний капітал перетворюється в гроші і приносить реальний дохід.

Інтелектуальний капітал являє собою особливий вид капіталу підприємства. Саме через складність ресурсів й джерел його формування інтелектуальний капітал набуває виразних особливостей. Отже, інтелектуальний капітал – це сукупність активів інтелектуальної власності, а також ринкових і нематеріальних активів підприємства, здібностей й навичок працівників підприємства (інтелектуальні ресурси), що формуються як наслідок реалізації його інтелектуального потенціалу в ході здійснення підприємством господарської діяльності та його функціонування як управлінської системи [1].

На рівні підприємства інтелектуальний потенціал є основою інноваційного розвитку. Джерелом формування інтелектуального потенціалу підприємства є інтелектуальні ресурси, а також фінансові ресурси, що їх формують, які підприємство має в своєму розпорядженні. Рациональне вкладання коштів у програми розвитку персоналу, нематеріальні активи, витрати на інтелектуальну власність сприятиме зростанню інтелектуального потенціалу, збільшенню ринкової вартості підприємства та досягненню значного економічного ефекту [2].

Інтелектуальний капітал – це знання, навички, які можна перетворити на прибуток та оцінити. Таке широке визначення, на думку фахівців, охоплює будь-які технологічні, управлінські та ринкові новинки, які можуть бути інновацією, тобто приносити додатковий прибуток.

Роль інтелектуального капіталу полягає у тому, що він за рахунок необхідних підприємству знань збільшує його прибуток, вливає на

економічні результати та є надзвичайно важливим в сучасних умовах ринку. Інтелектуальний капітал задає темп оновлення технології виробництва і його продукції, які потім стають головною конкурентною перевагою на ринку.

Висновки. Інтелектуальний капітал є дуже важливою категорією, яка забезпечує формування унікальних конкурентних переваг підприємства. Розвиток інтелектуального капіталу підприємства виступає основною метою його господарювання, враховуючи корисність (цінність), яку він приносить не лише для його власників, менеджерів, працівників, а й локальних громад, в середовищі яких воно функціонує, і країни загалом. Інвестиції в інтелектуальний капітал є найважливішим елементом сталого розвитку будь якого сучасного підприємства.

Інтелектуальний капітал і вміння його використовувати з високою віддачею визначають успішний розвиток підприємства, його сталу конкурентну позицію як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку на основі забезпечення тривалої конкурентостійкості.

Література

1. Бугас В. В. Особливості інвестування в інтелектуальний капітал. – 2013. – N 2. – с. 132–135.
2. Манухіна М. Ю. Інтелектуальний капітал і його роль у формуванні інноваційної економічної системи / М. Ю. Манухіна // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. - 2016. - № 6. - С. 82-86 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSUNU_2016_6_16.
3. Stewart T. A. Intellectual Capital: The New Wealth of Organizations. N.Y.-L.: Doubleday / Currency, 1998. – 288 pp.